

Estructura i dinàmica del procés successorí

Lluís Puig i Ferriol

Revisió a càrrec de
Marc-Roger Lloveras i Ferrer

PID_00237375

Temps mínim previst de lectura i comprensió: **4 hores**

Índex

Introducció.....	5
Objectius.....	7
1. Organització de la successió per causa de mort a Catalunya.	9
1.1. Necessitat de la institució d'hereu	9
1.2. L'hereu com a successor universal	11
1.3. La unitat del títol successori	13
1.4. La perdurabilitat de la condició d'hereu	14
2. Successió voluntària i successió legal.....	16
3. Els subjectes implicats en la successió per causa de mort.....	17
3.1. El causant de la successió	17
3.2. El successor: distinció entre el successor universal i el particular	17
3.3. Casos problemàtics de distinció entre hereu i legatari	19
3.3.1. Institució d'hereu en cosa certa	19
3.3.2. Institució d'hereu en usdefruit	20
3.4. Capacitat per a succeir	20
3.4.1. De les persones físiques	21
3.4.2. De les persones jurídiques	22
4. Objecte de la successió per causa de mort.....	24
5. L'obertura de la successió i dret aplicable.....	26
6. La vocació hereditària: títols i efectes de la vocació.....	28
7. La delació hereditària.....	30
7.1. Noció i modalitats	30
7.2. Pressupòsits subjectius de la delació (la indignitat i la inhabilitat successòries)	31
7.3. La delació solidària (el dret d'acréixer)	33
7.4. Transmissibilitat de la delació (dret de transmissió)	36
8. L'herència jacent.....	38
Resum.....	41
Exercicis d'autoavaluació.....	43

Solucionari	44
Abreviatures	45
Bibliografia	46

Introducció

Una relació jurídica pot ésser modificada en els seus elements subjectius i objectius. En el primer cas parlem de **successió**, que de manera sintètica es pot definir com la substitució de qualsevol de les persones involucrades en una relació jurídica per una altra persona, sense que aquesta substitució impliqui l'extinció de la relació jurídica, sinó únicament la modificació en un dels seus elements subjectius.

D'acord amb aquesta primera concepció hem de dir que la successió es pot originar per actes entre vius o per causa de mort. Aquí ens interessa únicament la successió per causa de mort, que pot ésser universal o particular.

La finalitat del dret de successions per causa de mort no és altra que la de determinar com s'organitza la transmissió de les relacions jurídiques actives i passives d'una persona que ja ha mort, i que des d'aquest moment es designa com a causant de la successió o *de cuius*.

La successió per causa de mort es pot organitzar de maneres diferents, si bé a l'hora d'adoptar un criteri determinat el legislador ha de tenir en compte l'organització familiar, social i econòmica de la comunitat destinatària de la norma, ja que el dret de successions per causa de mort incideix de manera molt directa sobre tots aquests aspectes. Des d'una perspectiva molt general podem dir que, als països del *common law*, la successió per causa de mort s'organitza d'acord amb el criteri de considerar el patrimoni hereditari com un patrimoni en liquidació, que es transmet inicialment a un executor testamentari, nomenat pel mateix causant de la successió o per les autoritats administratives, que ha de procedir a la seva liquidació i a la distribució de l'actiu hereditari entre els successors.

Els ordenaments jurídics d'arrel romana, i entre aquests el català, organitzen la successió per causa de mort partint del criteri de la **continuitat**, que essencialment implica col·locar el successor en la mateixa posició jurídica que corresponia al causant ja mort. És a dir, es transmeten al successor les mateixes titularitats jurídiques que corresponien al causant de la successió. Se li transmeten també les mateixes situacions passives en què es trobava el seu causant i succeeix igualment en les situacions possessòries en què es podia trobar el difunt.

Una característica fonamental del dret successori català és la de conferir als particulars una gran llibertat a l'hora de preveure el destí que volen donar al seu patrimoni una vegada ocorreguda la mort del seu titular, que es projecta en un doble sentit. En primer lloc, mitjançant l'establiment de la prevalença de la successió voluntària sobre la legal, que únicament té lloc quan el causant

de la successió no ha fet ús de la facultat de disposar voluntàriament i de forma vàlida del seu patrimoni. En segon lloc, mitjançant l'establiment d'uns límits a la llibertat de testar més aviat reduïts, la qual cosa possibilita de manera positiva que el causant pugui organitzar la seva successió per causa de mort d'acord amb els interessos familiars i patrimonials que concorren en cada cas concret.

El trànsit del patrimoni del causant de la successió al seu hereu o hereus cridats a succeir en la universalitat d'aquest patrimoni es produeix mitjançant un procés complex, que s'estudia en els apartats 5, 6 i 7 d'aquest mòdul.

Objectius

Els objectius que persegueix aquest primer mòdul són essencialment els següents:

- 1.** Posar en relleu el significat i l'abast dels principis generals que informen la successió per causa de mort en el dret civil de Catalunya.
- 2.** Destacar la importància que té el principi de la llibertat de testar en el dret successori català.
- 3.** Precisar els criteris que permeten diferenciar la figura del successor universal o hereu de la del successor particular o legatari.
- 4.** Destacar la transcendència jurídica que es pot atribuir a les diferents fases del procés successori, fins arribar a l'adquisició del patrimoni hereditari per part del cridat a succeir.

1. Organització de la successió per causa de mort a Catalunya

El Dret de successions català s'organitza a partir de quatre principis fonamentals, d'arrel romana, que coneixem com a principis successoris: la necessitat d'institució d'hereu, la universalitat de la successió, la unitat del títol i la perdurabilitat de la condició d'hereu. Aquests principis, tot i que es fonamenten en un sistema d'hereu únic que va desapareixent en els nostres dies, informen encara el dret de successions, tenen diverses derivacions i, malgrat haver evolucionat i tenir algunes excepcions importants, que en algun cas els qüestionen obertament, tant per la seva significació actual com per la seva aplicació, encara perviuen en el nostre dret¹.

⁽¹⁾Tots els articles citats en aquest mòdul corresponen al Llibre quart del Codi civil de Catalunya (CC-Cat), excepte que s'indiqui expressament el contrari.

1.1. Necessitat de la institució d'hereu

El dret successori català s'organitza d'acord amb el criteri de la **continuïtat**, que implica col·locar el successor universal o hereu en la mateixa posició jurídica que corresponia al causant de la successió amb relació a les seves titularitats actives, passives i possessòries.

Això determina que el personatge central entorn del qual s'organitza la successió per causa de mort en el nostre dret és, precisament, el successor o els successors universals, que per consegüent mai no poden mancar en una successió per causa de mort.

D'aquestes consideracions se'n deriva el següent:

- Si el causant de la successió no ha fet ús de la facultat de disposar de manera voluntària del seu patrimoni, les persones cridades per la llei a substituir el difunt com a successores ho són amb el caràcter de successores universals o hereves.

Article 441-2. Crides legals

“1. En la successió intestada, la llei crida com a hereus del causant els parents per consanguinitat i per adopció i el cònjuge vidu o el convivent en parella estable supervivents en els termes, amb els límits i en els ordres que estableix aquest codi, sens perjudici, si escau, de les llegendes.”

2. A manca de les persones a què fa referència l'apartat 1, succeeix la Generalitat de Catalunya”.

- Si el causant de la successió ha disposat de manera voluntària del seu patrimoni per a després de la mort, el títol en virtut del qual ordena la seva successió ha de contenir necessàriament la institució d'un o més hereus.

Article 431-18.1. Concepte d'heretament

"L'heretament o pacte successori d'institució d'hereu confereix a la persona o persones instituïdes la qualitat de successoris universals de l'heretant amb caràcter irrevocable, sens perjudici dels supòsits que regulen els articles 431-13, 431-14 i 431-21".

Article 421-2. Contingut del testament

"En testament, el causant ordena la seva successió mitjançant la institució d'un o més hereus i pot establir llegats i altres disposicions per a després de la seva mort".

Article 423-1.1. Necessitat d'institució d'hereu

"El testament ha de contenir necessàriament institució d'hereu".

La necessitat de la institució d'hereu en qualsevol successió que es regeixi per les normes del dret civil de Catalunya, d'acord amb el principi fonamental esmentat que informa el nostre sistema successori, té una tradició molt arrelada, com ho posa de manifest la jurisprudència següent:

- La sentència del Tribunal de Cassació de Catalunya de 27 de desembre de 1937, que en el considerant segon precisa que els heretaments pactats en les escriptures de capítols matrimonials constitueixen un acte jurídic especial del nostre dret, que participa de la naturalesa dels actes de darrera voluntat per la necessitat de la institució d'hereu. El considerant tercer de la mateixa sentència precisa que, segons els precedents romans que esmenta, per a la validesa del testament s'exigeix l'existència d'hereu.
- En el mateix sentit, la STSJC 07.01.1993 precisa que encara que el testament hològraf s'hagués atorgat amb observància dels requisits que estableix la llei (que actualment són els de l'article 421-17), mai no podria ésser un testament per la manca d'institució d'hereu que inexcusablement exigia l'article 109 de la CDCC. Segons la sentència posterior del mateix Tribunal de 3 d'abril de 1995, és inacceptable en el dret successori català l'existència d'un testament en què no s'ha instituït hereu. Vegeu, en el mateix sentit, les SSTSJC 23.04.1998, 25.01.2001, 27.05.2002 i 16.09.2002; la primera de les quals precisa que el requisit de la institució d'hereu es compleix amb el nomenament d'un marmessor universal, segons l'article 315.II del CS (pel dret actual art. 429-7.2).

El principi fonamental de la institució d'hereu per a la validesa del testament no s'exigeix quan la successió per causa de mort s'ha de regir pel dret civil comarcal de Tortosa, ja que segons els articles 422-1.3 i 423-1.2 no és necessària la institució d'hereu en el testament atorgat per una persona subjecta al dret de Tortosa. Igualment, també s'exceptua la nul·litat si el testament conté nomenament de marmessor universal (art. 422-1.3 i 429-7.2). D'altra banda,

el rigor del principi es matisa amb la interpretació extensiva de la institució d'hereu (art. 423-2) i amb la conversió en codicil del testament que sigui ineficax per manca d'institució d'hereu (art. 422-6.1).

1.2. L'hereu com a successor universal

La posició jurídica de l'hereu com un successor universal del causant de la successió és una conseqüència natural del fet de col·locar l'hereu en el mateix lloc que ocupava el causant de la successió abans de la seva mort.

Article 411-1. Universalitat de la successió

"L'hereu succeeix en tot el dret del seu causant. Conseqüentment, adquireix els béns i els drets de l'herència, se subroga en les obligacions del causant que no s'extingeixen per la mort, resta vinculat als actes propis d'aquest i, a més, ha de complir les càrregues hereditàries".

Això vol dir que:

- L'hereu té a favor seu un títol adquisitiu que li atribueix la titularitat del patrimoni hereditari, que reproduïx els mateixos títols adquisitius que tenia el causant de la successió.
- L'hereu també succeeix en les obligacions que afectaven el causant de la successió durant la seva vida, respecte a les quals es produeix la continuació de la relació obligatòria en el seu aspecte passiu, en el sentit que l'hereu succeeix o se subroga en la posició de part deutora de la relació obligatòria. D'acord amb aquest criteri, la STSJC 01.03.1993 imposa a l'hereu l'obligació que afectava el seu causant de pagar les indemnitzacions que estableix l'article 278 de la CDCC en els casos de dret d'accessió (regulades actualment en el Llibre cinquè del CCCat, art. 542-8 i concordants).
- L'hereu ha de complir també les càrregues hereditàries, que són les situacions jurídiques passives que apareixen com a conseqüència de l'adquisició de l'herència per part del cridat a succeir, respecte a les quals l'hereu no se subroga en el lloc del seu causant, sinó que ha de complir les càrregues (previstes en l'article 461-19) perquè es deriven del procés successori tal com el configura la llei.
- Finalment, el principi de la continuïtat que configura el dret successori català determina que si el cridat accepta l'herència, l'acceptació comporta no solament l'adquisició del patrimoni hereditari, sinó també, i en certa manera, que l'hereu aparegui com un continuador de la personalitat jurídica del causant, motiu pel qual no en pot impugnar els actes. En aquest sentit, es precisa que:
 - Segons la STSJC 05.02.1990, l'hereu ha de respectar la servitud establerta pel seu causant a favor d'un edifici que s'havia de construir.

- L'hereu no ha de respectar les atribucions patrimonials per causa de mort que ha ordenat el causant de la successió, si no s'ajusten a les normes del dret successori català, segons resulta de la STSJC 16.01.1995 amb relació a les disposicions que excedeixen del contingut possible de les memòries testamentàries segons l'article 123 del CS (actualment art. 421-21).
- La STSJC 02.10.1998 estableix, en aquest punt, que l'hereu ha de respectar els actes de disposició que ha fet el causant de la successió sobre béns copropietat del causant i del seu fill, si aquest ha esdevingut hereu del pare que era propietari de la meitat de la finca venuda.
- Segons la STSJC 28.01.2002, els hereus no estan obligats a respectar els actes *contra legem* que poden afectar el patrimoni hereditari, si el causant de la successió no els ha ratificat o convalidat; ni han de respectar els actes del seu causant que perjudiquen la llegítima individual, segons la STSJC 11.11.2002.
- La STSJC 16.06.2003 recorda que la vinculació de l'hereu als actes del seu causant es fonamenta en la situació nova que s'origina com a conseqüència de l'acceptació de l'herència, que obliga l'hereu a respectar els actes del seu causant, però només en la mesura que el causant mateix hauria de respectar els seus actes.
- I finalment la RDGDEJ 29.09.2008 no permet que els hereus puguin configurar com a cens vitalici un cens constituït per la seva causant amb caràcter d'emfitèutic.

La posició jurídica de l'hereu com a successor universal del seu causant es dona també quan han estat instituïts de manera simultània una pluralitat de successors, que efectivament han esdevingut hereus, ja que en aquest cas cadascun dels instituïts succeeix en una quota del patrimoni hereditari. Així apareix la figura del cohereu al costat de la de l'hereu.

Aquesta configuració jurídica de l'hereu no vol dir que necessàriament ha d'adquirir tots els béns i els drets que es troben en el patrimoni hereditari, sinó únicament que adquireix tots els béns i els drets que formen part d'aquest patrimoni, excepte els que el causant ha atribuït a títol particular, és a dir, per via de llegat, a altres successors.

1.3. La unitat del títol successori

El principi de la universalitat de la institució d'hereu porta com a conseqüència que la successió per causa de mort s'ha de deferir en virtut d'un títol únic, perquè si l'hereu és el cridat a succeir en el patrimoni del seu causant, l'existència d'un títol successori en el qual s'han instituït un o més hereus, barra la possibilitat que puguin concórrer en una mateixa successió hereus instituïts en un títol successori diferent.

Segons el dret civil català, els títols en virtut dels quals una persona pot ésser cridada a l'herència i, d'aquesta manera, esdevenir hereva són dos títols que es deriven de la voluntat del causant de la successió, que s'anomenen **testament i heretament**, i un tercer títol que es deriva de la **lleï**. Aleshores la lleï estableix una prelación entre aquests títols donant prevalença a la successió voluntària (heretament i testament) sobre la legal (intestada). Així, en primer lloc, preval el pacte successori amb institució d'hereu (o heretament), en segon lloc, la successió testada i només en el seu defecte es podrà aplicar la successió intestada.

Article 411-3. Fonaments de la vocació

“2. La successió intestada només pot tenir lloc en defecte d'hereu instituït, i és incompatible amb l'heretament i amb la successió testada universal.

3. La successió testada universal només pot tenir lloc en defecte d'heretament”.

La prelación de títols s'aplica per a la institució d'hereu, però la lleï no exclou que es pugui completar el testament amb un codicil on es poden ordenar llegats o bé que es puguin aplicar solucions de la successió intestada a la successió voluntària o fins i tot a la inversa.

El principi de la unitat del títol successori és compatible amb la possibilitat que en una mateixa successió concorrin successors universals instituïts en qualsevol dels títols esmentats i successors particulars cridats en el mateix títol (art. 421-2) o en un títol successori diferent. Així doncs, segons el CCCat es poden donar els casos següents: és possible instituir hereu en testament i que en la mateixa successió concorrin uns successors a títol particular o legataris nomenats en codicil (art. 421-20).

Que a manca de testament succeeixin els hereus cridats per la lleï segons les normes de la successió intestada i que aleshores concorrin a la successió hereus cridats per la via intestada (art. 411-3.2) i successors particulars o legataris nomenats en codicil que han de percebre allò que el causant ha disposat a favor seu a càrrec dels hereus abintestats (art. 421-20.1).

Casos similars de concurrència es produeixen, per exemple, en aplicació de l'article 422-6 –en aplicació de la clàusula codicil·lar en determinats supòsits de nul·litat del testament– o de l'article 461-11 –quan malgrat repudiar l'herència testada s'accepti la intestada–, ja que en tots dos casos poden concorre hereus intestats amb legataris.

A més, aquesta concurrència també es pot donar si el causant ha instituït hereu en pacte successori o heretament, i s'ha reservat uns béns o quantitats per a disposar-ne després i efectivament ho hagi fet en un codicil, donació, memòria testamentària o en un altre pacte successori (art. 431-22.1).

D'altra banda, la unitat del títol determina que si el causant de la successió ha disposat únicament d'una quota del seu patrimoni, o també si ha disposat de la totalitat del seu patrimoni però una o més quotes resten vacants per no haver-les acceptat els cridats a succeir, es produeix l'anomenat **acreixement forçós**, que es denomina així ja que el testador no el pot prohibir i l'hereu no el pot repudiar.

Article 462-1.1. Dret d'acréixer entre cohereus

“Si hi ha instituïts dos o més hereus en una mateixa herència i per qualsevol causa algun d'ells no arriba a ésser-ho efectivament, la seva quota o part acreix la dels cohereus, encara que el testador ho hagi prohibit, llevat que siguin procedents el dret de transmissió, la substitució vulgar o el dret de representació. El mateix efecte es produeix respecte a la quota hereditària de la qual el testador no ha disposat”.

Amb això s'impedeix haver d'obrir una successió intestada parcial per la quota o part vacant i es dóna eficàcia al principi romà *nemo pro parte testatus pro parte intestatus decedere potest*.

1.4. La perdurabilitat de la condició d'hereu

La unitat del títol successori té una vessant temporal, que es tradueix en el fet que si el causant de la successió ha instituït un o més hereus en qualsevol dels títols esmentats i el cridat o els cridats ho accepten, la successió d'aquest causant es regeix sempre per les previsions que es contenen en aquest títol successori i mai no poden arribar a succeir amb posterioritat els hereus cridats en un títol successori diferent.

Això implica que continuï vigent en el dret successori català el principi romà *semel heres, semper heres*, que comporta la impossibilitat d'instituir hereu sota condició resolutòria. Aquest fet determinaria que una vegada complerta la condició hagués de succeir després de l'hereu testamentari els hereus del testador segons les normes de l'abintestat, cosa que no permet l'article 423-12.1, que s'intitula “Perdurabilitat de la institució d'hereu”.

“El qui és hereu ho és sempre i, en conseqüència, es tenen per no formulats en la institució d'hereu la condició resolutòria i els terminis suspensiu i resolutori”.

El precepte també determina:

- La impossibilitat d'instituir hereu sota termini resolutori, que provocaria les mateixes conseqüències una vegada transcorregut el termini que hagués fixat el testador.
- La prohibició d'instituir hereu sota termini suspensiu, ja que això implicaria que fossin hereus inicialment els cridats segons les normes de l'abintestat i, una vegada arribat el termini fixat pel testador, haguessin de succeir els hereus testamentaris.

Una conseqüència d'aquest principi sobre perdurabilitat de la condició d'hereu és que el dret successori català únicament admet la institució hereditària sota condició suspensiva, ja que s'estableix que si el cridat accepta l'herència una vegada complerta la condició, aquesta acceptació té efectes retroactius al temps de la mort del testador (art. 423-12.2).

No obstant això, l'admissió del fideïcomís, tant condicional com a termini (art. 426-1), es pot interpretar com un qüestionament directe a aquest principi.

Sobre la no-admissió de la condició resolutòria sobre la institució d'hereu però sí sobre el llegat, vegeu la STSJC 04.03.2013.

Lectures recomanades

Per a una visió crítica dels principis successoris en el dret català, vegeu les obres següents:

E. Bosch Capdevila (2013). "El dret successori català. Llums i ombres". *RJC* (núm. 4, pàg. 623-654).

J. Ferrer i Riba (2009). "Tradició heretada i innovació en el nou Llibre quart del Codi civil de Catalunya". A: Àrea de Dret civil, Universitat de Girona (coord.). *El nou Dret successori del Codi civil de Catalunya. Materials de les Quinzenes Jornades de Dret Català a Tossa* (pàg. 15-32). Girona: Documenta Universitaria.

2. Successió voluntària i successió legal

En termes generals es pot pensar que la possibilitat de determinar la persona o les persones que han de succeir un causant concret té el seu fonament en la llei. D'acord amb els corrents imperants en els nostres dies, això comportaria atribuir l'herència als parents més propers del difunt, al consort supervivent i a la persona que ha format una parella estable amb el causant de la successió. Tanmateix, també es pot organitzar la successió per causa de mort mitjançant l'atribució de l'herència a la persona o persones designades pel causant de la successió a l'empara del principi d'autonomia privada.

El dret successori català organitza la successió per causa de mort sobre la base del criteri d'atorgar prevalença a les disposicions del causant sobre determinació del successor o successors, en el sentit que el successor designat per la llei segons les regles de la successió intestada és un successor subsidiari, ja que únicament ve cridat a l'herència quan el causant no ha fet ús de la facultat de nomenar-se un o més successors. Es parla, doncs, de la prevalença de la successió voluntària sobre la legal, que també es una manifestació del principi de llibertat civil.

Article 411-3.2

“La successió intestada només pot tenir lloc en defecte d'hereu instituït...”

La prevalença de la successió voluntària sobre la legal és compatible amb la funció social que ha de complir l'herència segons l'article 33.2 de la CE, ja que es tracta d'un criteri molt arrelat en el nostre dret. A més, permet al causant de la successió adoptar les prevencions escaients en atenció als factors personals, familiars i patrimonials que concorren en cada cas concret i que moltes vegades també estan d'acord amb els interessos socials o generals. A més, la prevalença de la successió voluntària en el dret successori català ha estat un factor molt important a l'hora d'organitzar el destí dels patrimonis o empreses familiars després de la mort del seu titular, ja que ha evitat moltes vegades que el seu repartiment entre els successors possibles comportés la destrucció de l'empresa.

3. Els subjectes implicats en la successió per causa de mort

3.1. El causant de la successió

El causant de la successió –o *de cuius*, segons la terminologia romana– és la persona ja morta, amb la conseqüència que únicament poden aparèixer com a causants d'una successió les persones naturals o físiques, però no les persones jurídiques, les quals tenen normes específiques, al marge del dret de successions, sobre la seva extinció, liquidació i destí del seu patrimoni romanent (vegeu art. 324-6 per les associacions i art. 335-6 per les fundacions).

3.2. El successor: distinció entre el successor universal i el particular

El successor és aquella persona que en substitueix una altra en les seves relacions jurídiques. En el dret de successions per causa de mort es distingeix entre successor universal o hereu i successor particular o legatari.

- El **successor universal o hereu** és el cridat a succeir en tot el dret del seu causant (en l'*universum ius* del seu causant, segons la terminologia romana) o en una quota del seu patrimoni en el cas d'institució simultània d'una pluralitat d'hereus.
- El **successor particular o legatari** és el cridat a succeir en béns o en drets singulars, en un conjunt o en una universalitat de coses o en una part alíquota de l'actiu hereditari.

Lectura recomanada

F. Badosa Coll (2015). "La sucesión por causa de muerte en el Libro cuarto del Código civil de Cataluña. Universal y particular". A: Arnau Raventós, Lúdia; Zahino Ruiz, M.ª Luisa (dir.). *Cuestiones de Derecho sucesorio catalán* (pàg. 11-92). Madrid: Marcial Pons.

Pel que fa referència a la transcendència d'aquesta distinció, aquí només cal esmentar que el **llegat** és una atribució a títol particular, que implica deduir de l'herència els béns o els drets atribuïts al legatari. Per la seva banda, l'**hereu** succeeix en les relacions jurídiques personals i patrimonials del causant que siguin transmissibles per causa de mort, es fa càrrec de la defensa del patrimoni moral i patrimonial del seu causant, assumeix com a propis els deutes del difunt –fins i tot comproment el seu patrimoni personal, excepte si accepta amb benefici d'inventari– i apareix, finalment, com l'executor natural de

la darrera voluntat del causant de la successió, tret que aquest designi altres persones com a executores testamentàries, com és el cas de la designació de marmessor.

L'existència possible de successors universals i particulars en una mateixa successió planteja el problema de la seva distinció. Segons la tesi subjectiva, la distinció s'ha de fer d'acord amb criteris que es deriven de la voluntat del testador, amb independència dels béns que hagi atribuït al successor i de la forma d'atribució. Segons la tesi objectiva, la distinció entre hereu i legatari no resulta de la voluntat del testador de voler instituir hereu, sinó del fet de cridar l'instituït a la totalitat dels seus béns de manera indeterminada o unitària o en una quota del seu patrimoni. El CCCat estableix els criteris següents:

- Implica institució d'hereu la disposició del testador en la qual apareix el nom o qualitat d'hereu, la qual s'interpreta de manera àmplia i amb les matisacions que es fan després amb relació als casos problemàtics que es presenten.

Article 423-2. Forma d'ordenació de la institució d'hereu

“Tant la simple utilització pel testador del nom o la qualitat d'hereu com la disposició a títol universal, encara que no s'empri aquella paraula, impliquen institució d'hereu, si és clara la voluntat del testador d'atribuir a l'afavorit la qualitat de successor en tot el seu dret o en una quota del seu patrimoni”.

- Si manca la denominació d'hereu, cal que el causant ordeni a favor seu una disposició a títol universal i, a més a més, que sigui clara la seva voluntat d'atribuir a l'afavorit la condició de successor en tot el seu dret o en una quota del seu patrimoni.
- Si únicament apareix una disposició a títol universal a favor de l'instituït, però manca la voluntat del testador favorable a atribuir-li la condició de successor en tot el seu dret, l'instituït no és hereu, sinó legatari de part alíquota (art. 427-36).

Amb referència al problema de la distinció entre hereu i legatari, la STSJC 07.01.1993 considera que no hi ha institució hereditària en la disposició feta per la testadora en la qual no apareix la paraula *hereu*, ni la designació dels afavorits com a hereus es pot deduir dels llegats que ordena emprant l'expressió *deixo*. I segons la STSJC 11.10.1999, l'atribució de la testadora del que va rebre del seu marit difunt al nebot atorga a aquest la condició de legatari.

La STSJC 06.11.2000 refusa la pretensió de la part recurrent, que entenia que el legatari no podia percebre més que l'hereu sobre una finca del cabal hereditari, perquè si bé és cert que l'hereu succeeix en l'*universum ius* del seu causant, la universalitat de la successió de l'hereu s'ha d'entendre en sentit qualitatiu i

no quantitatiu. Per la seva banda, la STSJC 05.04.2004 qualifica de llegat -i no d'institució hereditària- la disposició ordenada en testament hològraf a favor de la filla de la testadora de tots els béns que tenia en un lloc determinat.

Pel que fa referència a la distinció entre hereu i legatari quan la successió per causa de mort es fonamenta en pacte successori cal fer referència a l'article 431-18.1, segons el qual el pacte successori d'institució d'hereu o heretament confereix a la persona o persones instituïdes la condició de successors universals de l'heretant amb caràcter irrevocable, mentre que els pactes successoris d'atribució particular sols confereixen a l'afavorit béns concrets i determinats, amb aplicació de les normes dels llegats, en allò que siguin compatibles amb llur naturalesa irrevocable (art. 431-29 i 431-30.5).

3.3. Casos problemàtics de distinció entre hereu i legatari

3.3.1. Institució d'hereu en cosa certa

Si el causant de la successió institueix hereu, però li atribueix únicament una o unes coses determinades, es produeix una contracció radical entre l'atribució particular i la institució d'un successor a títol universal. En aquest cas d'institució d'hereu en cosa certa, l'article 423-3 ofereix les particularitats següents respecte a la distinció entre hereu i legatari:

- Si l'hereu o els hereus instituïts en cosa certa concorren a la successió amb hereus instituïts sense aquesta designació, aquells tenen la condició de legataris (apartat 1 del precepte).
- Si l'hereu únic o tots els hereus instituïts ho són en cosa certa, tenen la condició d'hereus o de cohereus del causant de la successió. Tanmateix, també tenen la condició de prelegataris de la cosa o coses certes, solució que es fonamenta en la necessitat que en aquest cas tingui bel·ligerància el principi de la unitat del títol successori (apartat 2 del precepte).

En la STS 24.01.1989 es discuteix sobre la distinció entre hereu i legatari en un cas d'institució a favor dels fills del testador, de llegat d'una quantitat de diners per parts iguals a favor de tots els fills i llegat d'una casa propietat del testador a favor d'un dels fills. I segons la STSJC 07.01.1993, no ens trobem davant d'una institució hereditària en cosa certa, sinó davant d'un llegat, si únicament s'atribueix a l'afavorit una cosa determinada però manca el *nomen* d'hereu.

Lectura recomanada

Sobre la institució d'hereu en cosa certa vegeu:

M. Pérez Simeón (2015). "Els principis del Dret successori català. Context originari i context actual. El cas paradigmàtic de l'hereu instituït en cosa certa". A: Arnau Raventós, Lúdia; Zahino Ruiz, M.ª Luisa (dir.). *Cuestiones de Derecho sucesorio catalán* (pàg. 95-139). Madrid: Marcial Pons.

3.3.2. Institució d'hereu en usdefruit

En el cas d'atribuir-se al successor únicament un dret real limitat sobre els béns hereditaris, com és el cas de l'usdefruit, l'instituit té a voltes la condició d'hereu i d'altres la de legatari, ja que s'aplica un règim semblant al que s'estableix per a la institució d'hereu en cosa certa. L'article 423-5 preveu les solucions següents:

- Si l'hereu instituit en l'usdefruit concorre a la successió amb un o més hereus universals, l'instituit en l'usdefruit té la condició de legatari (apartat 1 del precepte).
- Si no concorre a la successió amb altres hereus universals, i per tal de mantenir el principi de la unitat del títol successori segons l'article 411-3.2 i 3, l'instituit en l'usdefruit té en aquest cas la condició d'hereu (argument de l'art. 423-5.1).
- Tanmateix, cal recordar que el dret d'usdefruit s'extingeix normalment a la mort de l'usufructuari (art. 561-3.3), que en relació amb el principi de la perdurabilitat de la condició d'hereu, imposa adequar la voluntat del testador a aquest principi. Així, si per a després de la mort de l'instituit hereu en l'usdefruit el testador ha instituit un altre hereu, l'usufructuari es considera com un hereu fiduciari i l'hereu posterior hereu fiduciari condicional (art. 423-5.2).
- I finalment es preveu el cas de no haver instituit el testador un hereu posterior o que no arribi a ser l'hereu l'instituit, casos en els quals s'entén ordenat un fideïcomís a favor dels qui serien hereus intestats del testador en el moment d'extingir-se l'usdefruit (art. 423-5.3). El precepte modifica l'article 140, III CS, que per aquest supòsit convertia l'hereu instituit en l'usdefruit en hereu pur i lliure; la solució actual sembla més conforme amb la probable voluntat del testador.

3.4. Capacitat per a succeir

La capacitat per a succeir és una conseqüència de la capacitat jurídica que l'article 211-1 CCCat reconeix a totes les persones sense cap mena de discriminació d'acord també amb l'article 14 CE. Per això, s'estableix un principi general de capacitat per a succeir, que es projecta sobre les persones físiques i sobre les persones jurídiques, que explicita l'article 412-1.1 en els termes següents:

“Tenen capacitat per a succeir totes les persones que en el moment de l'obertura de la successió ja hagin nascut o hagin estat concebudes i que sobrevisquin al causant”.

3.4.1. De les persones físiques

Per tal que una persona física pugui succeir, es requereix que ja hagi nascut o que hagi estat concebuda al temps de la mort del causant i que sobrevisqui al causant.

La capacitat per a succeir del concebut origina el problema de determinar si el cridat a succeir ja ha estat concebut en el moment de la mort del causant de la successió. La solució la trobem en la regulació de la filiació (llibre segon del CCCat):

Article 235-4. Període legal de concepció

“El període legal de concepció comprèn els primers cent vint dies del període de gestació, que es presumeix d’un màxim de tres-cents dies, llevat que proves concloents demostrin que el període de gestació ha durat més de tres-cents dies”.

Les tècniques actuals de fecundació assistida en la seva modalitat *post mortem* plantegen també el problema de la capacitat successòria del fill respecte el pare que ja ha mort en el moment de la concepció del fill. La seva manca de capacitat successòria s’esmena mitjançant la ficció de considerar que la seva concepció s’ha produït al temps de l’obertura de la successió.

Article 412-1. Persones físiques

“2. Els fills que neixen en virtut d’una fecundació assistida practicada d’acord amb la llei després de la mort d’un dels progenitors tenen capacitat per a succeir al progenitor premort”.

Sobre capacitat successòria d’aquests fills, vegeu també els articles 235-8.2 i 235-13.2 –que estableixen els requisits per tal que el nascut es tingui per fill del marit o de la parella– i, en el mateix sentit, l’article 9.2 i 3 de la Llei estatal 14/2006, de 26 de maig, sobre tècniques de reproducció humana assistida.

- En canvi, les persones no nascudes ni concebudes al temps de la mort del causant, només tenen capacitat per a succeir a títol particular o de legataris (art. 427-2.), però no per a succeir de manera directa el causant de la successió a títol d’hereus, ja que en el cas de successió hereditària a favor d’un no-concebut, difícilment es pot complir el principi fonamental del dret successori català segons el qual l’hereu és el cridat a continuar les relacions jurídiques que en vida afectaven el causant de la successió. Així resulta també de l’article 423-7.2, amb l’excepció que resulta de l’apartat 3 del mateix precepte; i de l’article 431-3 quan la institució hereditària s’ordena a favor de persona no atorgant del pacte.

El cridat a succeir només es pot convertir en hereu o legatari si sobreviu al causant de la successió. Per tant, queda clarament sense capacitat en cas de premoriència i també en cas de commoriència, ja que el successor no podria aparèixer com a continuador de les relacions jurídiques del seu causant.

L'article 211-2 (reformat per la Llei 6/2015) recull la no transmissió de drets en cas de commoriència en els següents termes:

Article 211-2 Commoriència i mort consecutiva derivada d'un mateix esdeveniment

"1. La crida a una successió o la transmissió de drets a favor d'una persona que depenen del fet que hagi sobreviscut a una altra només tenen lloc si es prova aquesta supervivència. En cas contrari, es considera que s'han mort alhora i no hi ha successió o transmissió de drets entre aquestes persones.

2. Sens perjudici del que estableix l'apartat 1, es considera que s'han mort alhora quan hi ha unitat de causa o de circumstància que motiven les defuncions i entre ambdues morts han transcorregut menys de setanta-dues hores".

3.4.2. De les persones jurídiques

Les persones jurídiques també poden ser successores i, tal com reconeix l'article 412-2.1, tenen capacitat successòria les que estiguin constituïdes legalment en el moment de l'obertura de la successió.

Igualment, també tenen capacitat per succeir les persones jurídiques que el causant ordena crear en la seva disposició per causa de mort, sempre que s'arribin a constituir (art. 412-2.2), com és el cas de la possible constitució per causa de mort d'una fundació que el causant ordena crear en testament o codicil (art. 331-3).

Article 412-2. Persones jurídiques

"2. Tenen capacitat per a succeir les persones jurídiques que el causant ordena crear en la seva disposició per causa de mort, si s'arriben a constituir. En aquest cas, els efectes de la successió es retrotreuen al moment de l'obertura d'aquesta".

També amb relació a les persones jurídiques, encara que d'una manera més restringida, es permet que pugui succeir la persona jurídica que encara no ha nascut a la vida del dret al temps de la mort del causant, però que es troba en vies de constitució.

Sobre la capacitat successòria d'una associació religiosa en fase de constitució vegeu la Sentència de 28 de novembre de 1986; i la Sentència de 18 d'octubre de 2001 sobre capacitat d'una fundació instituïda hereva en testament i constituïda amb posterioritat a l'obertura de la successió.

La Generalitat de Catalunya, com a persona jurídica, té capacitat successòria, tal com es desprèn de la mateixa regulació del llibre IV –especialment en cridar-la a la successió intestada– i com es pressuposa en els articles 11 i 12 bis del Decret Legislatiu 1/2002, de 24 de desembre, pel qual s’aprova el text refós de la Llei de patrimoni de la Generalitat de Catalunya.

4. Objecte de la successió per causa de mort

El patrimoni de la persona des del moment de la seva mort es converteix en herència, que és objecte de la successió per causa de mort.

Segons els principis generals que informen la successió per causa de mort en el dret civil català, l'hereu és el cridat a subrogar-se en tots els béns i els drets que integraven el patrimoni del causant mentre vivia, però hem d'entendre que s'exclouen de la successió els drets de caràcter patrimonial que s'extingeixen com a conseqüència de la mort del seu titular, com succeeix per exemple amb els drets d'usdefruit, ús i habitació, tal com s'estableix en la seva regulació en el llibre cinquè del CCCat (art. 561-3.3, 561-16.2, 562-2 i 562-3).

També formen part de l'herència les obligacions que en vida afectaven el causant de la successió, sempre que no es tracti d'obligacions personalíssimes, que per la seva pròpia naturalesa s'extingeixen com a conseqüència de la mort del deutor. Així, per exemple, s'extingeix per mort el contracte d'obra determinada amb una persona d'acord amb les seves qualitats personals (art. 1595 CC) o el contracte de mandat (art. 1732 CC) i, en el mateix sentit, l'extinció del càrrec de marmessor per la seva mort (art. 429-14). Tampoc no són transmissibles per herència els encàrrecs de confiança.

L'hereu també succeeix en les situacions possessòries en què es trobava el causant de la successió. A més, si posseeix d'acord amb els requisits que estableix la llei per a usucapir, pot continuar la usucapció afegint la seva possessió a la del causant. Segons l'article 531-24.3, en la computació del temps per a la usucapció: "La persona que usucapeix pot unir la seva possessió a la possessió per a usucapir dels seus causants".

Pel que fa referència als drets de la persona, la regla general és que resten al marge de la successió per causa de mort, ja que no són transmissibles i s'extingeixen amb la mort de la persona, com succeeix per exemple amb els cognoms que s'adquireixen com a conseqüència de la filiació (art. 235-2.2). També per regla general s'exclouen de la successió per causa de mort els drets i les potestats familiars, com l'obligació d'aliments (art. 237-13.a).

No obstant això, en ocasions els hereus, juntament amb els parents més pròxims del difunt, estan legitimats per a exercir accions de reclamació i impugnation de la filiació, d'acord amb les articles 235-20, 235-21, 235-23, 235-27 i 235-29.

En el mateix sentit, també queden legitimats per a exercir accions civils de protecció del dret a l'honor, la intimitat o la imatge del causant (art. 4, 5 i especialment 6 de la Llei Orgànica 1/1982, de 5 de maig).

Amb relació a l'objecte de la successió per causa de mort és interessant completar les indicacions anteriors amb els punts següents:

- Si una persona fa una oferta contractual i mor abans que l'oferta hagi estat acceptada per l'altra part contractant, es qüestiona la transmissibilitat als hereus de l'oferent de l'oferta de contracte. La tesi negativa apareix a la STS 23.03.1998 (comentada per V. Guilarte a CCJC, 1988, núm. 16, pàg. 251 i seg.).
- Sobre la transmissió per causa de mort dels drets de l'arrendatari en el contracte d'arrendament de finques rústiques, vegeu l'article 30.1 de la Llei catalana 1/2008, de 20 de febrer, de contractes de conreu.

5. L'obertura de la successió i dret aplicable

La mort de la persona assenyala l'obertura de la successió, ja que determina que el seu patrimoni resti mancat d'un titular actual. Per tal de suplir aquesta mancança comença el procés successori, que porta a la determinació del nou titular que succeeix en el patrimoni del difunt.

Article 411-2.1. Obertura de la successió

“La successió s'obre en el moment de la mort del causant, al lloc on ha tingut el darrer domicili”.

En els ordenaments jurídics moderns, l'única causa que determina l'obertura de la successió és la mort de la persona física; si bé cal precisar que també produeix l'obertura de la successió la declaració judicial de mort (art. 196 CC).

La determinació del moment de la mort resulta normalment de la inscripció d'aquest fet en els llibres del Registre Civil (art. 198 CC i 62 LRC).

Dret aplicable a la successió

Pel que fa al dret aplicable, cal destacar que es determina en funció del veïnatge civil del causant en el moment de la seva mort, segons explicita l'article 9.8 CC. Vegeu, no obstant això, les prevencions que estableix el mateix article 9.8 i la norma sobre la validesa dels testaments atorgats d'acord amb un dret diferent del que hagi de regir la successió (art. 11 CC).

En aquesta matèria s'ha de destacar el Reglament UE 650/2012, relatiu a la competència, la llei aplicable i altres matèries (DOCE L 201/107, 27.07.2012) que substitueix amb caràcter general, en l'àmbit europeu i sempre que hi hagi un element d'internacionalitat, el tradicional criteri de la nacionalitat o del veïnatge, pel de la residència habitual del causant en el moment de la seva mort per a la determinació tant de la competència judicial (art. 4) com del dret aplicable a la successió (art. 21), tot i que es permet també que el causant hagi elegit la seva llei nacional (art. 22).

Lectures recomanades

Sobre Reglament UE 650/2012 vegeu:

M. E. Ginebra Molins (2015). “El Reglamento (UE) 650/2012 y la determinación de la ley aplicable a la sucesión”. A: Arnau Raventós, Lúdia; Zahino Ruiz, M.ª Luisa (dirs.). *Cuestiones de Derecho sucesorio catalán* (pàg. 141-172). Madrid: Marcial Pons.

També, tot i que amb una anàlisi mot més centrada en el dret internacional privat:

Lectura recomanada

Sobre l'aplicació i els canvis en el criteri del veïnatge civil vegeu:

A. Font Segura (ed.) (2011). *L'aplicació del dret civil català en el marc plurilegislatiu espanyol i europeu*. Barcelona: Atelier.

R. Arenas García (2015). "El Reglament 650/2012". *RCDP* (núm. 2, pàg. 11-65.)

6. La vocació hereditària: títols i efectes de la vocació

Entenem per vocació hereditària el fonament jurídic que dóna dret a succeir el causant, ja que comporta una crida a l'herència a favor del successor. En el dret civil català, el títol successori pot tenir el seu origen en la voluntat del causant i, en el seu defecte, en la llei.

Article 411-3.1. Fonaments de la vocació

“Els fonaments de la vocació successòria són l'heretament, el testament i el que estableix la llei”.

La vocació hereditària pot tenir el seu origen en un negoci jurídic bilateral que s'ha convingut entre el causant i el successor o successors, que atribueix a aquests la condició d'hereu de manera vinculant. Aquest pacte successori rep en el dret civil català la denominació d'**heretament** (art. 431-18.1).

El causant també pot disposar de la seva herència mitjançant un negoci jurídic unilateral que procedeix directament de la seva voluntat, sense que el vinculi en vida, que únicament dóna un dret ferm a succeir una vegada ocorreguda la mort del causant. Aquest fonament de la vocació hereditària rep el nom de **testament** (art. 421-2).

A manca d'heretament o de testament, el títol que dóna dret a succeir és la llei, que davant el silenci del causant a l'hora de determinar per causa de mort el destí del seu patrimoni, l'atribueix als seus parents, al cònjuge o convivent supervivent o, en darrer terme, a la Generalitat de Catalunya (art. 441-2). Aquest tipus de vocació hereditària que es fonamenta en la llei s'anomena **successió intestada**. Com es veurà més endavant, la crida no és conjunta i es fa seguint l'ordre i els límits fixats per la llei.

La prevalença de la successió voluntària sobre la legal o intestada en el dret civil català determina que si una persona ve cridada simultàniament a l'herència per títols diferents, el cridat pot, segons l'article 461-11, que s'intitula “Pluralitat d'ordre de crides”.

- Repudiar l'herència testamentària i acceptar després la intestada, ja que aquesta té lloc quan manca la voluntària. En aquest supòsit, manca la voluntària perquè el cridat ha refusat ésser hereu testamentari. Però, en aquest cas, l'hereu que succeeix per la via de l'abintestat ha de complir les disposicions ordenades pel testador amb una finalitat molt concreta, com és la d'evitar que per aquesta via el cridat pugui burlar el compliment

de les disposicions ordenades pel causant en el seu testament a càrrec de l'hereu i a favor d'altres persones (apartat 1 del precepte).

- Si el cridat a l'herència ignora que ha estat instituït hereu en testament i davant d'aquesta ignorància repudia la vocació intestada subsidiària, la llei considera que aquesta repudiació permet encara al cridat acceptar l'herència per la via de la vocació testamentària, atès que aquesta té una consideració prevalent (apartat 2 del precepte). Es pot produir un supòsit similar per la repudiació d'una herència testamentària per part de qui resultava cridat en un heretament preventiu anterior (vegeu STSJC 12.07.2001).
- Un altre supòsit a considerar és quan una persona en un mateix títol successori és cridada a parts diferents del cabal hereditari en clàusules separades. Els supòsits són els següents:
 - i) si el cridat com a hereu en diferents quotes hereditàries n'accepta una d'elles, s'entén que accepta també les restants quotes que li siguin deferides amb posterioritat (art. 461-2.2), perquè així ho exigeix el principi de la universalitat del títol d'hereu segons els articles 411-1 i 411-3.2 CC.
 - ii) si una persona és cridada a la mateixa herència a títol d'hereu i de legatari, l'article 427-16.6 estableix l'autonomia d'ambdós títols, ja que segons el precepte pot acceptar l'herència i repudiar el llegat, i inversament;
 - iii) quan una persona és afavorida amb una pluralitat de llegats en la mateixa herència, pot acceptar-ne un i repudiar-ne l'altre, encara que estiguin ordenats en la mateixa clàusula, llevat que el llegat repudiat sigui oneros o que el causant hagi disposat una altra cosa (art. 427-16.4).

7. La delació hereditària

7.1. Noció i modalitats

La delació hereditària es produeix quan el cridat o els cridats a l'herència, ja sigui per vocació voluntària o intestada, poden de manera immediata manifestar eficaçment la seva voluntat d'acceptar o repudiar l'herència a la qual són cridats.

Així com la vocació hereditària opera de manera simultània a favor de tots els cridats a succeir per voluntat del testador o per la llei, la delació pot operar en un moment posterior a la vocació i també successivament, ja que si es frustra una delació preferent es reproduïx a favor d'altres successors.

Article 411-4. Moment de la delació

“1. La successió es defereix en el moment de la mort del causant.

2. No obstant el que estableix l'apartat 1, en la institució sotmesa a condició suspensiva, l'herència es defereix en el moment en què es compleix la condició”.

Es poden donar els supòsits següents:

- **Vocació amb delació immediata:** esdevé quan la delació a favor d'un o més successors es produeix al temps de la vocació. És el supòsit normal.
- **Vocació amb delació diferida:** solament esdevé eficaç una vegada s'ha complert la condició suspensiva imposada pel causant a la institució d'hereu, quan el testador ha instituït hereu una persona concebuda però no nascuda al temps de l'obertura de la successió, quan ha instituït hereu el fill que ha de néixer d'una fecundació assistida *post mortem* o quan ha instituït hereu una persona jurídica que encara no s'ha constituït al temps de l'obertura de la successió.
- **Vocació amb delació successiva:** es produeix quan es frustra la delació a favor del cridat en un lloc preferent, la qual cosa determina que es reïteri la delació a favor dels cridats com a successors intestats per la llei per no haver esdevingut hereus els cridats en lloc preferent segons les normes de la successió intestada, per no haver arribat a succeir l'instituït en lloc preferent pel testador o per haver-se extingit la titularitat del primer instituït en cas d'una institució successiva d'hereu.

Un efecte fonamental de la delació hereditària és la possibilitat que té el cridat d'acceptar o de repudiar l'herència de manera immediata des del moment en què es produeix la delació a favor seu, sia immediata, diferida o successiva (en aquest sentit es pot veure la STSJC 24.04.2003).

7.2. Pressupòsits subjectius de la delació (la indignitat i la inhabilitat successòries)

Si la delació es produeix a favor d'una persona que ha observat una conducta greument incorrecta envers el causant de la successió, la llei estableix per via de sanció civil la possibilitat d'al·legar la indignitat successòria, que comporta la seva exclusió com a successor.

Les causes que determinen la indignitat successòria en el nostre dret són les que apareixen a l'article 412-3, que són d'interpretació restrictiva, atès que es tracta de normes sancionadores (en aquest sentit es pot veure la STSJC 14.02.2005).

Cal posar de manifest de totes maneres que el CCCat amplia les causes d'indignitat successòria que establia el dret anterior, ja que segons l'apartat II del preàmbul del seu llibre quart:

“En matèria de capacitat successòria, cal destacar la norma que redefineix i amplia les causes d'indignitat, en particular estenent-la als qui cometen delictes de lesions greus, contra la llibertat, de tortures, contra la integritat moral –incloent-hi els delictes de violència familiar i de gènere– o contra la llibertat o la indemnitat sexuals, sempre que en siguin víctimes el causant o altres persones del seu nucli familiar. També s'amplia el supòsit d'indignitat per causa d'impagament de prestacions econòmiques imposades en processos matrimonials, que en el llibre quart comprèn els casos de comissió de delictes contra els drets i deures familiars, incloent-hi per tant casos de trencament de deures de custòdia, substracció de menors o altres formes d'abandonament de família diferents de l'impagament de pensions al cònjuge, l'excònjuge o els fills”.

Segons el dret actual, són causes d'indignitat successòria:

Article 412-3. Indignitat successòria

“Són indignes de succeir:

- a) Els qui han estat condemnats per sentència ferma dictada en judici penal per haver matat o haver intentat matar dolosament el causant, el seu cònjuge, la persona amb qui convivia en parella estable o algun descendent o ascendent del causant.
- b) El qui ha estat condemnat per sentència ferma dictada en judici penal per haver comès dolosament delictes de lesions greus, contra la llibertat, de tortures, contra la integritat moral o contra la llibertat i la indemnitat sexual, si la persona agreujada és el causant, el seu cònjuge, la persona amb qui convivia en parella estable o algun descendent o ascendent del causant.
- c) El qui ha estat condemnat per sentència ferma dictada en judici penal per haver calumniat el causant, si l'ha acusat d'un delicte per al qual la llei estableix una pena de presó no inferior a tres anys.
- d) El qui ha estat condemnat per sentència ferma dictada en judici penal per haver prestat fals testimoni contra el causant, si li ha imputat un delicte pel qual la llei estableix una pena de presó no inferior a tres anys.

e) El qui ha estat condemnat per sentència ferma dictada en judici penal per haver comès un delicta contra els drets i deures familiars, en la successió de la persona agreujada, o d'un representant legal d'aquesta.

f) Els pares que han estat privats o suspesos de la potestat respecte al fill causant de la successió, per una causa que els sigui imputable.

g) El qui ha induït el causant de manera maliciosa a atorgar, revocar o modificar un testament, un pacte successori o qualsevol altra disposició per causa de mort del causant o li ha impedit de fer-ho, i també el qui, coneixent aquests fets, se n'ha aprofitat.

h) El qui ha destruït, amagat o alterat el testament o una altra disposició per causa de mort del causant".

En el cas resolt per la STSJC 08.04.2010 s'aplica la indignitat per inducció maliciosa per a atorgar o per impedir revocar un testament i, a més, es declara la nul·litat del testament per intimidació. En aquest cas, a més, es considera que no cal una condemna penal –seguint la literalitat de l'apartat g), ja que els fets es poden provar per deducció d'actes coetanis, anteriors o posteriors.

Les causes d'indignitat successòria operen a instàncies de les persones immediatament afavorides per la successió pel cas que sigui declarada la indignitat (art. 412-6.2), que poden demanar-la en el període de quatre anys des que coneix o pot conèixer raonablement la causa d'indignitat i, en tot cas, una vegada transcorreguts quatre anys des que la persona l'indigne de succeir es troba en possessió dels béns hereditaris (art. 412-7).

Les causes d'indignitat successòria resten sense efecte si el causant de la successió atorga la disposició a favor de l'indigne coneixent la causa d'indignitat, es reconcilia amb l'indigne per actes indubtables o el perdona en escriptura pública i respecte a les disposicions fetes en pacte successori, la facultat de revocar el pacte successori per indignitat caduca segons l'article 412-4.1. Afegeix l'apartat 2 del precepte que la reconciliació i el perdó són irrevocables.

Si es declara la indignitat successòria, la declaració d'indignitat es retrotrau al moment de la delació (art. 412-8.2), amb la conseqüència de conferir efectivitat a les crides successives o de provocar l'obertura de la successió intestada en un altre cas. Si la declaració d'indignitat successòria és anterior a l'acceptació de l'herència per part de l'indigne, esdevé ineficaç l'acceptació per manca del pressupòsit subjectiu de la delació; si la declaració d'indignitat és posterior a l'acceptació de l'herència per part de l'indigne, cal establir la liquidació d'aquesta situació possessòria d'acord amb els criteris que informen la possessió de mala fe (art. 412-8.1).

I pel que fa referència a l'abast personal de la indignitat successòria, recordem que s'ha qualificat de sanció civil, amb la conseqüència, doncs, que té un abast personal. Per això estableix l'article 412-8.3 que la declaració d'indignitat és personalíssima i no afecta els fills o descendents de l'indigne que siguin cridats

a la successió. Si els fills o descendents de l'indigne són menors o incapacitats, l'administració dels béns hereditaris correspon en aquests casos a les persones que esmenta l'article 461-24.

D'altra banda, el CCCat introdueix també la **inhabilitat successòria**. La norma comporta una prohibició relativa per a succeir o bé que la disposició només es pugui realitzar en testament obert notarial com a forma que tracta d'impedir la captació de voluntat (apartat 2).

Article 412-5. Inhabilitat successòria

“Són inhàbils per a succeir:

a) El notari que autoritza l'instrument successori, el seu cònjuge, la persona amb qui conviu en parella estable i els parents del notari dins del quart grau de consanguinitat i el segon d'afinitat.

b) Els testimonis, els facultatius, els experts i els intèrprets que intervinguin en l'atorgament de l'instrument successori, i també la persona que escriu el testament tancat a prec del testador.

c) El religiós que ha assistit el testador durant la seva darrera malaltia, i també l'orde, la comunitat, la institució o la confessió religiosa a què aquell pertany.

d) El tutor, abans de l'aprovació dels comptes definitius de la tutela, llevat que sigui ascendent, descendent, cònjuge o germà del causant.

2. Les persones físiques o jurídiques i els cuidadors que en depenen que hagin prestat serveis assistencials, residencials o de naturalesa anàloga al causant, en virtut d'una relació contractual, només poden ésser afavorits en la successió d'aquest si és ordenada en testament notarial obert o en pacte successori.

3. La inhabilitat successòria no impedeix ésser nomenat àrbitre, marmessor particular o comptador partidori”.

Sobre la inhabilitat és interessant la STS 08.04.2016, en la qual es confirma la validesa del testament obert atorgat per un testador que fou ingressat en una residència gestionada per una congregació religiosa i es diferencia aquest supòsit (apartat 2) del concepte d'assistència religiosa (apartat c) que no resulta aplicable.

7.3. La delació solidària (el dret d'acréixer)

La delació solidària es produeix quan una pluralitat de successors vénen cridats de manera simultània a succeir. Com que cap d'ells no pot adquirir la totalitat de l'herència sinó únicament una quota hereditària, si qualsevol dels cridats no arriba a succeir, la seva quota acreix els altres cohereus en virtut de la figura que s'anomena **dret d'acréixer**.

D'acord amb la normativa actual, convé precisar que la delació solidària que caracteritza el dret d'acréixer determina que existeix una delació única a l'herència, amb la conseqüència que si aquesta delació única es frustra en relació amb un o més cridats a succeir, el cohereu que accepta la quota d'herència que li correspon, adquireix directament la quota que acreix a favor seu, perquè segons l'article 461-2.1 l'acceptació de l'herència no pot ésser parcial i, per tant, no es permet que s'accepti per separat ni tampoc repudiar-la.

Per altra banda, el causant de la successió no pot prohibir el dret d'acréixer, com estableix de manera taxativa l'article 462-1.1, perquè la prohibició seria contrària al principi de la unitat del títol successori segons l'article 411-3.2. Amb això, tot i que ara la llei no ho esmenti expressament, se segueix produint un increment forçós, que podem qualificar com a acreixement forçós, tot i que la llei tampoc ho esmenta expressament.

Val a dir, però, que el causant pot haver impedit la seva efectivitat establint solucions alternatives que hi seran preferents, com per exemple la substitució vulgar.

L'actuació del dret d'acréixer entre els cohereus pressuposa, d'acord amb l'article 462-1.1, la concurrència dels requisits següents:

- Crida d'una pluralitat d'hereus a la totalitat o a una quota de l'herència de manera conjunta.
- Manca d'efectivitat d'una o d'alguna d'aquestes crides conjuntes per qualsevol causa, ja sigui per premoriència de l'instituït, de la seva indignitat successòria o per haver repudiat la seva quota hereditària, com també pel cas de no haver disposat el testador d'una quota de la seva herència, segons el mateix precepte, ja que la solució contrària determinaria la concurrència d'hereus testamentaris i intestats en una mateixa successió, amb contravenció de l'article 411-3.2.

A més, el dret d'acréixer es configura com una solució defectiva que només s'aplica en defecte de la possible aplicació d'una substitució vulgar que hagi estat ordenada pel causant, de l'aplicació del dret de transmissió a favor dels hereus de qui hagi mort sense manifestar la seva voluntat d'acceptar o repudiar la quota hereditària deferida a favor seu (art. 461-13.1) o de l'aplicació del dret de representació, propi de la successió intestada (art. 441-7).

Article 462-1. Dret d'acréixer entre cohereus

"1. Si hi ha instituïts dos o més hereus en una mateixa herència i per qualsevol causa algun d'ells no arriba a ésser-ho efectivament, la seva quota o part acreix la dels cohereus, encara que el testador ho hagi prohibit, llevat que siguin procedents el dret de transmissió, la substitució vulgar o el dret de representació. El mateix efecte es produeix respecte a la quota hereditària de la qual el testador no ha disposat".

Lectura recomanada

S'hi mostra especialment crític:

E. Bosch Capdevila (2013).
"El dret successori català.
Llums i ombres". A: *RJC*
(núm. 4, pàg. 641).

Efectes fonamentals del dret d'acréixer són:

- a) l'increment de les quotes hereditàries dels altres cridats a succeir que efectivament esdevenen hereus, increment que es produeix en proporció a les respectives quotes hereditàries (art. 462-2.2);
- b) l'increment successori es produeix amb caràcter preferent a favor dels cohereus instituits en una mateixa quota o part de l'herència i només en defecte d'aquests acreix a la porció dels altres cohereus (art. 462-1.2);
- c) l'hereu o els cohereus afavorits pel dret d'acréixer adquireixen la quota hereditària amb subsistència de les condicions, els modes, els llegats, les substitucions i les altres càrregues imposades pel causant al cridat a la quota vacant, encara que hagin estat imposades determinadament a càrrec d'ell, sempre que no siguin personalíssimes (art. 462-2.2);
- d) les persones que esdevenen hereves de la quota vacant per dret de transmissió o per substitució vulgar o per fideïcomís i els cessionaris de l'herència es beneficien, respectivament, del dret eventual d'acréixer de llur causant, hereu anterior o transmissor, llevat que el causant hagi disposat una altra cosa (art. 462-2.4); i
- e) els efectes del dret d'acréixer es retrotrauen al moment de la delació a favor dels hereus (art. 462-2.3), que normalment serà el de la mort del causant o en el moment de complir-se la condició suspensiva imposada al cohereu.

El dret d'acréixer opera també entre els legataris però només quan estiguin cridats conjuntament a un mateix llegat, amb uns efectes semblants als que es preveuen pel dret d'acréixer entre cohereus, segons resulta de l'article 462-3.

Pels casos de successió intestada cal tenir present que segons l'article 441-6.2 si algun o alguns dels cridats per la llei a succeir no arriba a esdevenir hereu, la quota hereditària que els hauria correspost acreix als altres parents del mateix grau (art. 441-6.2). Però segons la proposició darrera del mateix precepte no opera el dret d'acréixer a favor dels altres parents quan s'aplica el dret de representació successòria, que segons l'article 441-7.1 suposa que els descendents d'una persona premorta, declarada absent o indigna siguin cridats a ocupar el seu lloc en la successió intestada.

D'altra banda, cal tenir en compte que el dret d'acréixer no s'aplica entre legitims, segons resulta de l'article 451-25.3.

7.4. Transmissibilitat de la delació (dret de transmissió)

El problema de la transmissibilitat de la delació equival a plantejar-se el destí del patrimoni hereditari en cas que el cridat a succeir mori sense haver exercitat la facultat que a favor seu confereix la delació hereditària, és a dir, la d'haver acceptat o repudiat l'herència a la qual venia cridat.

Els ordenaments jurídics que com el català exigeixen el requisit de l'acceptació per tal que el cridat a succeir es converteixi en hereu, admeten la transmissibilitat de la delació si es donen els requisits que estableix l'article 461-13:

- Que s'hagi produït una delació hereditària efectiva o immediata a favor del cridat a succeir.
- Que el cridat mori abans d'haver manifestat la seva voluntat d'acceptar o de repudiar.

Convé precisar que la delació ha de ser efectiva, cosa que implica que ja s'ha obert la successió a conseqüència de la mort del causant i que el cridat ha mort, tenint capacitat successòria –és a dir, ha sobreviscut al causant–, però sense haver-se manifestat sobre la seva acceptació. En aquesta situació, la delació, que ja s'ha integrat en el patrimoni del cridat, es transmet en la seva pròpia successió als seus hereus.

En els supòsits de dret de transmissió, l'hereu del cridat que no va arribar a acceptar ni repudiar pot acceptar l'herència del seu causant i acceptar o bé repudiar la primera herència a la qual aquest venia cridat, però no pot acceptar aquesta herència i repudiar la del seu causant, ja que és en aquesta on se li trasmet la delació (art. 461-13.2).

D'altra banda, el fet que en el dret de transmissió entrin en joc dues herències, la del primer causant i la del cridat que va morir sense haver manifestat la seva voluntat d'acceptar o de repudiar i que el beneficiat amb el dret de transmissió pugui esdevenir hereu de totes dues herències, planteja el problema de si el beneficiat amb el dret de transmissió ha de tenir els requisits de capacitat que exigeix la llei amb relació al primer causant de la successió i al transmissor o si és suficient que reuneixi els requisits de capacitat que estableix la llei per a succeir aquest darrer. L'article 412-8.3, proposició darrera, soluciona aquest dubte en el sentit que la indignitat del transmissari respecte al causant determina la ineficàcia del dret de transmissió.

Com s'ha vist anteriorment, el dret de transmissió té preferència sobre l'acreixement. En aquest sentit, ja ho estableix l'article 462-1.1 i la solució es reforça amb la idea que el dret de transmissió s'aplica "sempre" (art. 461-13.1).

Això implica també la preferència del dret de transmissió sobre la successió intestada (RDGDEJ 11.07.2007 i 04.07.2011) i sobre la substitució vulgar (RDGDEJ 25.11.2005 i 31.05.2010).

D'altra banda, s'ha plantejat el dubte de si al causant el pot excloure l'aplicació del dret de transmissió, cosa que sembla no ser possible donat el sentit imperatiu general que estableix l'article 461-13.1. No obstant això, doctrinalment s'admet que la substitució vulgar pugui incloure expressament el supòsit de la transmissió i, d'altra banda, la RDGDEJ 12.02.2006, tot i donar preferència al dret de transmissió, apunta la possibilitat d'establir una solució alternativa com una substitució fideïcomissària o preventiva de residu que pot produir aquest efecte. La RDGDEJ 18.09.2014 aclareix, però, que la preferència segueix existint en el cas que, tot i haver-se previst una substitució preventiva de residu, aquesta resulti no ser aplicable.

Finalment, cal tenir present que el dret de transmissió és aplicable tant en la successió voluntària, especialment per testament, però també tot i una configuració especial en cas de pactes successoris (art. 431-24) com en la successió intestada (art. 441-6.3). La transmissió també és possible en els llegats (art. 427-17) i pot tenir aplicació en el fideïcomís (art. 426-5). Igualment, és aplicable sobre la llegítima (art. 451-2.3), tot i que no en el cas de la llegítima dels progenitors (art. 451-25.2).

8. L'herència jacent

El fet que el dret successori català exigeix el requisit de l'acceptació per tal que el cridat a l'herència esdevingui hereu (art. 411-5) pot originar que una vegada s'ha produït l'obertura de la successió com a conseqüència de la mort del causant, el cridat no pugui encara acceptar-la per manca d'una delació immediata a favor seu. Pot succeir també que, podent ja acceptar-la en aquell moment, no hagi manifestat encara la seva voluntat en aquest sentit, la qual cosa origina la situació transitòria d'herència mancada d'un titular actual, que s'anomena **herència jacent**.

Pel que fa referència a la seva configuració jurídica la STSJC 05.10.2005 precisa que es tracta d'un patrimoni sense titular actual, com a conseqüència de la mort del seu titular, que l'ordenament jurídic manté en suspens, amb la finalitat de protegir el seu contingut i la seva coherència interna, impedir la disgregació dels seus elements patrimonials i mantenir-lo inalterat fins al moment en què es produeix l'acceptació per part del cridat a succeir. També és interessant la STSJC 31.07.2014, en la qual l'herència jacent és demandada i es considera que els hereus cridats que no han acceptat ni són representants no poden ser condemnats solidàriament amb l'herència jacent.

La situació d'herència jacent determina la suspensió de les pretensions entre les persones cridades a heretar i l'herència jacent mentre no sigui acceptada, segons preveu l'article 121-17. Del precepte, en resulta també que la situació d'herència jacent no determina la suspensió de les pretensions entre la mateixa herència i les terceres persones afectades pel procés successori, com poden ser els creditors hereditaris, com resulta dels articles 6.1 i 4 i 798 LEC.

Per tal de vetllar pels interessos d'herència mentre es troba en la situació de jacent, l'article 411.9 estableix uns supòsits d'administració del patrimoni hereditari a càrrec de les persones següents:

- La persona designada pel testador amb aquesta finalitat o quan el mateix testador nomena marmessors universals, segons l'article 429-8.1.
- L'hereu cridat, segons l'article 411-9.1.

Article 411-9.1. Herència jacent

“Quan l’herència està jacent, els hereus cridats només poden fer actes de conservació, defensa i administració ordinària de l’herència, incloent-hi la presa de possessió dels béns i l’exercici d’accions possessòries. Si els cridats a l’herència són diversos, estan legitimats individualment per a fer actes necessaris de conservació i defensa dels béns, però per als actes d’administració ordinària s’aplica el que l’article 552-7 estableix respecte a aquest tipus d’actes”.

- L’administrador nomenat pels organismes jurisdiccionals a instàncies de qualsevol hereu cridat, segons l’article 411-9.3, d’acord amb les prevencions dels articles 797 i següents de la LEC.

En el cas resolt per la STSJC 31.01.2011 es manté la situació de jacència, ja que la mera possessió de l’herència per part del cridat no en determina l’acceptació tàcita i menys encara quan, amb anterioritat a la mort del causant, el cridat ja tenia aquesta possessió.

En els casos d’administració de l’herència jacent per part dels cridats a succeir en qualitat d’hereus es presenta el problema de diferenciar els actes de gestió del patrimoni hereditari dels actes que segons l’article 461-5 impliquen acceptació tàcita de l’herència, ja que si realment escau atribuir-los aquesta qualificació, això suposarà que ja s’ha extingit la situació d’herència jacent. En aquest punt precisa l’article 411-9.2 que els actes de gestió del patrimoni hereditari per part dels cridats a succeir només comporten acceptació tàcita de l’herència quan amb la realització d’aquests actes es prengui el títol o la qualitat d’hereu.

D’acord amb l’article 411-9.4, quan hi hagi diversos cridats a l’herència, la situació de jacència s’extingeix amb l’acceptació d’un d’ells. A més, mentre no l’acceptin la totalitat de cridats (o no es frustrin la resta de crides) correspon a aquest cridat que ja ha acceptat l’administració ordinària de l’herència, i en cas que siguin diversos els que hagin acceptat s’apliquen entre ells les normes de la comunitat hereditària. Aquests mateixos hereus poden ja, sota la seva responsabilitat, pagar els deutes de l’herència i les càrregues hereditàries, satisfer les lligítimes i complir els llegats.

Amb aquesta norma, el CCCat estableix un criteri que corregeix la solució donada per la STSJC 9.10.2000, que, davant la manca de norma en el CS, havia considerat que la situació de jacència es mantenia fins que no acceptaven o es frustrava la crida en relació amb tots els cridats. Amb això, a més, s’impedeix una certa situació de bloqueig que es podia produir en aquestes situacions i s’incentiva la manifestació del cridat sobre la delació, sense haver-la de forçar mitjançant la interpel·lació judicial, que preveu l’article 461-12.

Així doncs, l’acceptació de l’herència per part del cridat a succeir determina que s’extingeixi la situació d’herència jacent i que es procedeixi a la liquidació de l’administració amb aplicació dels articles 429-6.2 i 429-13.5 i, en el seu cas, dels articles 797 i segs. LEC.

Vegeu també

L’acceptació tàcita de l’herència es tracta en el mòdul “Adquisició de l’herència” d’aquesta assignatura.

Pel que fa referència a l'actuació de l'administrador de l'herència jacent, l'article 411-9.1 li atribueix les facultats de realitzar actes de conservació, defensa i administració ordinària de l'herència, precepte que s'ha de relacionar amb els articles 797 i seg. de la LEC.

Sobre el concepte d'actes de conservació i administració, vegeu la STSJC 24.04.2003. En el cas de la STSJC 04.02.1999, es planteja el problema de si es pot parlar d'herència jacent quan el representant legal de la filla instituïda hereva estableix un contracte d'arrendament sobre una finca que era l'únic bé que formava part del cabal hereditari.

En el cas de la STS 17.06.1963 es discuteix si en el supòsit d'exercici per un dels cohereus d'una acció declarativa i reivindicatòria d'una finca que es considera que era propietat del causant de la successió, ens trobem davant d'una situació d'herència jacent o davant d'una situació de comunitat hereditària, en la qual el cohereu exercita les accions esmentades en benefici de la comunitat, la qual cosa pressuposa que l'herència ja no es troba en situació de jacent.

Resum

La successió per causa de mort en el dret civil de Catalunya s'organitza segons els principis següents:

- En qualsevol successió per causa de mort hi ha d'haver sempre un o més **successors universals o hereus**, que són els cridats a continuar les relacions jurídiques actives i passives transmissibles, normalment de caràcter patrimonial però a vegades també de caràcter personal o familiar, així com les situacions possessòries que corresponien al causant de la successió.
- La successió universal a Catalunya s'ha de regir per un **títol únic**, ja sigui el que es deriva de la voluntat del causant expressada en testament o en heretament o, en el seu defecte, en la llei. En aquest darrer cas, crida com a successors universals del causant els seus parents més pròxims, el consort o el convivent supervivents si n'hi ha o, en defecte de tots ells, la Generalitat de Catalunya.
- El principi de la universalitat de la successió de l'hereu té també un **component temporal**, en el sentit que si inicialment la successió es regeix per heretament, per testament o per la llei, això comporta la impossibilitat que després puguin esdevenir hereus els cridats en virtut d'un títol successori diferent.
- La distinció entre successor universal o hereu i successor particular o legatari s'estableix en el dret successori català sobre la base de la **voluntat del causant**. Si aquesta voluntat no és prou explícita, la institució d'hereu exigeix, a més d'una voluntat implícita, que s'ordeni una disposició a títol universal.
- Gaudeixen de **capacitat per a succeir** les persones físiques i les jurídiques que ja existeixen al temps de l'obertura de la successió per la mort del causant o que, almenys, ja han estat concebudes o es troben en període de constitució en aquest moment i que sobrevisquin al causant de la successió.
- Entenem per **vocació hereditària** el títol o fonament jurídic de la successió que dona un dret actual o eventual a succeir a tots els possibles cridats a l'herència. Entenem per **delació hereditària** el fet que determinats successors amb vocació hereditària poden manifestar ja immediatament la seva voluntat d'acceptar o de repudiar l'herència.

- Si per manca d'acceptació per part del cridat el patrimoni hereditari resta temporalment sense titular, s'origina la situació d'**herència jacent** i la procedència d'establir una administració del cabal hereditari.

Exercicis d'autoavaluació

1. Pot prohibir el testador el dret d'acréixer entre els cohereus?
2. Si el causant de la successió disposa voluntàriament en el seu testament només de la meitat de l'herència, hem d'entendre que, d'acord amb la seva voluntat, l'altra meitat s'ha de deferir als seus hereus abintestats?
3. Produeix els mateixos efectes la institució d'una persona com a cohereva en la tercera part de l'herència que ordenar un llegat a favor del successor d'una tercera part de l'herència?
4. És eficaç la institució directa d'hereu a favor del primer nét del testador si en el moment de la seva mort no hi ha cap nét ni hi ha constància que cap nét hagi estat concebut?
5. Són una mateixa institució la delació hereditària diferida i la delació hereditària successiva?
6. És el mateix la incapacitat per a succeir i la indignitat successòria?
7. Per què el beneficiat amb un dret de transmissió no pot repudiar l'herència del transmissent i acceptar l'herència del causant del seu transmissent?

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. No, perquè si manca un substitut la quota d'herència vacant es deferiria als seus hereus intestats, en contra del que prescriu l'article 411-3.2. D'altra banda, l'article 462-1 fa aplicable l'acreciment "encara que el testador ho hagi prohibit".
2. No, perquè implicaria contrariar el principi de la incompatibilitat de la successió testamentària i la intestada segons l'article 411-3.2.
3. No, perquè en el primer cas l'instituït és cridat a succeir en la tercera part de l'actiu i del passiu hereditari, mentre que el legatari de la tercera part de l'herència succeeix únicament en la tercera part de l'actiu hereditari líquid.
4. No, perquè en aquest cas el cridat a succeir no pot aparèixer com a continuador de les relacions jurídiques del seu causant ni és segur que arribi a existir en el futur.
5. No, perquè la delació diferida és única, amb la particularitat que es produeix en un moment posterior a l'obertura de la successió. Per la seva banda, la delació successiva no és única sinó plural, ja que es produeix inicialment i si es frustra la delació inicial, es reproduïx després a favor dels successors cridats en ordre successiu.
6. Són institucions diferents, ja que en els casos d'incapacitat no es pot succeir cap causant, mentre que la indignitat pressuposa la capacitat per a succeir, però l'exclusió de l'indigne d'una herència concreta per haver observat una conducta greument incorrecta envers el causant de la successió.
7. Perquè si es repudia l'herència del transmitent, es perd la facultat que aquest tenia de poder acceptar o repudiar l'herència del primer causant.

Abreviatures

ADC *Anuario de Derecho Civil.*

CC Codi civil.

CCCat Codi civil de Catalunya.

CCJC Cuadernos Civitas de Jurisprudencia Civil.

CDCC Compilació del dret civil de Catalunya.

CE Constitució espanyola.

CS Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya, aprovat per Llei 40/1991, de 30 de desembre.

LCB revista *La Llei de Catalunya i Balears.*

LEC Llei d'enjudiciament civil.

RDGDEJ resolució de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques.

RJ Aranzadi repertori de jurisprudència Aranzadi.

RJC *Revista Jurídica de Catalunya.*

STS sentència del Tribunal Suprem.

STSJC sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Àrea de Dret Civil, Universitat de Girona (coord.) (2009). *El nou Dret successori del Codi civil de Catalunya. Materials de les Quinzenes Jornades de Dret Català a Tossa*. Girona: Documenta Universitària.

Arnau Raventós, L.; Zahino Ruiz, M.ª L. (dir.) (2015). *Cuestiones de Derecho sucesorio catalán. Principios, legítima y pactos sucesorios*. Madrid: Marcial Pons.

Egea i Fernández, J.; Ferrer i Riba, J. (dir.); Alascio i Carrasco, L. (coord.) (2009). *Comentari al Llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions* (vol. I i II). Barcelona: Atelier.

Garrido Melero, M. (2009). *Derecho de sucesiones. Un estudio de los problemas sucesorios a través del Código civil y del Código de sucesiones por causa de muerte en Cataluña* (II t., 2a. ed.). Madrid - Barcelona: Marcial Pons.

Gete-Alonso Calera, M.ª C. (dir.); Solé Resina, J. (coord.) (2011). *Tratado de derecho de sucesiones: Código civil y normativa civil autonómica: Aragón, Baleares, Cataluña, Galicia, Navarra, País Vasco*. Cizur Menor, Navarra: Thomson Civitas.

Puig i Ferriol, L.; Roca i Trias, E. (2009). *Institucions del Dret civil de Catalunya, vol III. Dret de successions* (7a. ed.). València: Tirant lo Blanch.

Pozo Carrascosa, P.; Vaquer Aloy, A.; Bosch Capdevila, E. (2009). *Derecho civil de Cataluña. Derecho de sucesiones* (2a. ed.). Madrid: Marcial Pons.

Bibliografia complementària

a) Sobre els principis successoris

Bosch Capdevila, E. (2013). "El dret successori català. Llums i ombres". *RJC* (núm. 4, pàg. 623-654).

Ferrer i Riba, J. (2009). "Tradició heretada i innovació en el nou Llibre quart del Codi civil de Catalunya" (pàg. 15-32). A: Àrea de Dret Civil, Universitat de Girona (coord.). *El nou Dret successori del Codi civil de Catalunya. Materials de les Quinzenes Jornades de Dret Català a Tossa*. Girona: Documenta Universitària.

Martí i Miralles, J. (1925-1985). *Principis del Dret successori aplicats a fórmules d'usdefruit vidual i d'herència vitalícia*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia (col·lecció de Textos Jurídics Catalans). Disponible a: <http://www.parlament.cat/document/cataleg/48130.pdf>

Pérez Simeón, M. (2015). "Els principis del Dret successori català. Context originari i context actual. El cas paradigmàtic de l'hereu instituït en cosa certa". A: Arnau Raventós, Lídia; Zahino Ruiz, M.ª Luisa (dir.). *Cuestiones de Derecho sucesorio catalán* (pàg. 95-139). Madrid: Marcial Pons.

Puig i Ferriol, L. "Els principis successoris catalans: present i futur" (pàg. 39-59). A: *Materials III Jornades de Dret Català a Tossa. La reforma de la compilació: el sistema successori*. Tossa de Mar: Càtedra de Dret Civil Català Duran i Bas.

b) Per a la resta de temes

Albaladejo García, M. (1975). "La delación solidaria". *RJC* (pàg. 449).

Albaladejo García, M. (1978). "Sucesor universal o heredero, y sucesor particular o legatario". *Revista de Derecho Privado* (pàg. 737 i seg.).

Amat Llari, E. (2004). "El derecho de representación sucesoria en el ordenamiento catalán". A: *Libro homenaje al profesor Manuel Albaladejo García* (tom 1, pàg. 195 i seg.). Múrcia: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Murcia.

Badosa Coll, F. (2015). "La sucesión por causa de muerte en el Libro cuarto del Código civil de Cataluña. Universal y particular". A: Lídia Arnau Raventós; Zahino Ruiz, M.ª Luisa (dir.). *Cuestiones de Derecho sucesorio catalán* (pàg. 11-92). Madrid: Marcial Pons.

Bosch Capdevila, E. (2002). *L'acreixement en el Dret successori català*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia.

Bosch Capdevila, E. (2006). *El principio Nemo pro parte tes tatus pro parte intestatus decedere potest. Evolución y significado*. Madrid.

García García, J. M. (1996). *La sucesión por derecho de transmisión*. Madrid: Civitas.

Ginebra Molins, M. E. (2015). "El Reglamento (UE) 650/2012 y la determinación de la ley aplicable a la sucesión". A: Arnau Raventós, Lúdia; Zahino Ruiz, M.ª Luisa (dir.). *Cuestiones de Derecho sucesorio catalán* (pàg. 141-172). Madrid: Marcial Pons.

Ginebra Molins, E.; Mateo Borges, J. (2002). "Sobre la computación del *ius delationis* en los supuestos de transmisión de la herencia". *BCERC* (núm. 102, pàg. 35 i seg.).

Jordano Fraga, F. (1990). *La sucesión en el ius transmissionis*. Madrid: Editorial Civitas, pàg. 323 i seg.

Larrondo Lizárraga, J. (2001). "Cuestiones fundamentales de la herencia sin heredero". *BCERC* (núm. 97, pàg. 475 i seg.).

Marsal Guillaumet, J. (1994). "La vinculació de l'hereu als 'actes propis' del causant envers els béns de l'hereu (art. 1.1 i 35.4t del CS)" (pàg. 321). *Setenes Jornades de Dret Català a Tossa: el nou dret successori de Catalunya*. Barcelona: PPU.

Marsal Guillaumet, J. (1998). "La falta de acreditación de la aceptación tácita de la herencia conlleva a efectos registrales la prevalencia del derecho de transmisión". *CCJC* (núm. 48, pàg. 937 i seg.).

Mata de Antonio, J. (2003). "Problemas prácticos en torno a la capacidad sucesoria del *concepturus*". *Revista de Derecho Privado* (pàg. 658 i seg.).

Mena-Bernal Escobar, M. J. (1995). *La indignidad para suceder*. València: Tirant lo Blanch.

Navas Navarro, S. (1991). "Comentari a la STSJC de 7 de febrer de 1991". *LCB* (pàg. 281 i seg.).

Pérez Simeón, M. (1999). "Incompatibilidad entre las sucesiones universales testamentaria e intestada en el Codi de successions de Catalunya". *La Notaria* (núm. 10, pàg. 25 i seg.).

Pérez Simeón, M. (2008). "La prelació entre el dret de representació i l'acreixement en la successió testamentària". *InDret*.

Pérez Simeón, M. "Els principis del Dret successori català. Context originari i context actual. El cas paradigmàtic de l'hereu instituit en cosa certa". A: *Cuestiones de Derecho sucesorio catalán* (pàg. 95-139).

Roca Sastre, R. (1981). *Estudios sobre sucesiones*. Madrid: Instituto de España.

Salvador Coderch, P. (1985). "El título de heredero" (pàg. 91). Discurs de contestació llegit a la cerimònia d'investidura de Doctor Honoris Causa de J. B. Vallet de Goytisolo. Bellaterra.

Torrelles Toreia, E. (2002). "La constitución *mortis causa* de una fundación (en torno a la herencia deferida a una fundación en proceso de formación)". *Revista de Derecho Privado* (pàg. 275).

Torrelles Toreia, E. (1989). "Comentari a la STS 24.01.1989". *CCJC* (núm. 20, pàg. 379 i seg.).

Les sentències del TSJC o del TS es publiquen regularment en el web del Consejo General del Poder Judicial.

Les sentències del TSJC dels anys 1994 a 2002 estan recollides i sistematitzades a L. Puig i Ferriol (1994-1998). *Jurisprudència civil del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya: 1989-1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998 i 1999 (8 t.) i 2000, 2001 i 2002* [CD-ROM]. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia. També es poden consultar en línia en el web del Departament de Justícia: http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/dret_civil_catala/recursos_governatius

Les Resolucions de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques es poden veure en el web del Departament de Justícia: http://justicia.gencat.cat/ca/ambits/dret_civil_catala/recursos_governatius

Les sentències del Tribunal de Cassació de Catalunya es poden veure en el web de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, filial de l'Institut d'Estudis Catalans: <http://blogs.iec.cat/scej>